

ब) राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमंतर्गत विभागाच्या पातळीवर हाताळण्यात येणारे कामकाज/विषय राज्य पाणी व स्वच्छता मिशनमार्फत हाताळण्यात येणार असल्याने विभागातील संबंधित ४ कार्यासनांपैकी ३ कार्यासने मिशनंतर्गत काम करतील. ही तीन कार्यासने ठरविण्याचा अधिकार विभागाच्या अप्पर मुख्य सचिवांना राहिल. या तीन कार्यासनांतर्गत १ मुख्य अभियंता तथा विशेष कार्य अधिकारी, १ अवर सचिव, ३ कक्ष अधिकारी, ३ सहायक कक्ष अधिकारी व ३ लिपिक याप्रमाणे अधिकारी/कर्मचारी हे मिशनंतर्गत काम करतील. वरील अधिकारी/कर्मचाऱ्यांचे वेतन व अनुषंगिक भत्ते याबाबतची कार्यवाहीसद्य स्थितीप्रमाणे विभागाच्या आस्थापनेवरच होईल.

६.२ जिल्हा पाणी व स्वच्छता मिशन (DWSSM)

जिल्ह्यातील जल जीवन मिशनच्या संपूर्ण अंमलबजावणीसाठी जिल्हा पाणी व स्वच्छता मिशन जबाबदार असेल. महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती अधिनियम, १९६१ च्या कलम ७९(अ) नुसार प्रत्येक जिल्हा परिषदेमध्ये स्थापन केलेल्या जिल्हा जल व्यवस्थापन व स्वच्छता समितीला जिल्हा पाणी व स्वच्छता मिशन म्हणून कार्य करण्यास या विभागाच्या दिनांक ७.०९.२०११ च्या शासन निर्णयान्वये मान्यता देण्यात आली आहे. तथापि केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सुचना विचारात घेता जिल्हा पाणी व स्वच्छता मिशनची नव्याने खालीलप्रमाणे पुनर्रचना करण्यात येत आहे.

६.२.१ जिल्हा पाणी व स्वच्छता मिशनचे जिल्हाधिकारी हे अध्यक्ष असतील व संबंधित जिल्हा परिषदेचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी हे सह अध्यक्ष असतील.

तसेच आरोग्य विभाग, शिक्षण विभाग, प्रकल्प संचालक, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प, जलसंपदा विभाग, जलसंधारण विभाग, कृषी विभाग, वन विभाग, तसेच माहिती व जनसंपर्क या विभागाचे त्या जिल्हयाचे प्रमुख अधिकारी या मिशनचे सदस्य असतील. महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण व भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा यांचे जिल्ह्यातील प्रमुख अधिकारी हे या मिशनचे सदस्य असतील. पाणीव्यवस्थापन, समाजविकास, सामाजिक आरोग्य या क्षेत्रातील नामांकित व्यक्ती तसेच स्थानिक खासदार, आमदार यांना या मिशनवर मानद सदस्य म्हणून घेता येईल. कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा हे या मिशनचे सदस्य सचिव असतील.

६.२.२ जल जीवन मिशन चे जिल्हास्तरीय आराखडे, जिल्हा पाणी व स्वच्छता मिशन च्या मान्यतेनंतर, त्या जिल्हयाचे मा. पालकमंत्री यांच्या अध्यक्षतेखालील जिल्हास्तरीय समितीसमोर सादर करण्यात येतील. या समितीमध्ये त्या जिल्ह्यांमधील सर्व मंत्री, तसेच मा. पालकमंत्री यांनी नेमलेले ३ आमदार हे सदस्य असतील. या समितीच्या सहमती नंतर संदर आराखडे हे राज्य स्तरावरील समिती पुढे मान्यतेसाठी ठेवण्यात येतील. राज्यपातळीवर मा.मंत्री (पाणीपुरवठा व स्वच्छता), मा. राज्यमंत्री (पाणीपुरवठा व

स्वच्छता), अप्पर मुख्य सचिव (पाणीपुरवठा व स्वच्छता) व मिशन संचालक, राज्य पाणी व स्वच्छता मिशन यांची समिति (राज्यस्तरीय योजना मंजुरी समितीच्या मान्यतेनंतर) आराखड्यांना अंतिम मान्यता देईल.

६.२.३ जिल्हा पाणी व स्वच्छता मिशन करीता मनुष्यबळ पुढीलप्रमाणे असेल:-

अ) सध्या प्रत्येक जिल्हा परिषदेमध्ये कंत्राटी मनुष्यबळासह पाणी व स्वच्छता कक्ष कार्यरत आहे. या विभागाचा शासन निर्णय क्र.जस्वप्र-०२१४/प्र.क्र.३४/पापु-११, दिनांक १७.०२.२०१४ अन्वये या कक्षामध्ये १ उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी, १ कार्यालय अधीक्षक, १ लेखाधिकारी, १ लिपिक याप्रमाणे प्रत्येक जिल्हयास ४ पदे याप्रमाणे राज्यातील ३४ जिल्हा परिषदांमध्ये एकूण १३६ पदे प्रतिनियुक्तीची आहेत. सध्या या पदांच्या वेतनावरील खर्च जलस्वराज्य टप्पा-२ मधून भागविला जातो. जल जीवन मिशनसाठी ही पदे आवश्यक असल्याने १ उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी, १ लेखाधिकारी, १ कार्यालय अधीक्षक व १ लिपिक याप्रमाणे जिल्हा परिषद स्तरावर प्रत्येकी ४ पदे (एकूण १३६) जल जीवन मिशनसाठी पुढे चालू ठेवण्यास मान्यता देण्यात येत आहे. उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (पाणीपुरवठा व स्वच्छता) हे जिल्हा प्रकल्प संचालक म्हणून काम पाहतील. या पदांच्या वेतन/भत्यापोटी येणारा वार्षिक खर्च जल जीवन मिशनच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार राज्य शासनाला करावा लागणार असल्याने प्रतिनियुक्तीच्या पदांच्या वेतन व भत्यापोटी येणाऱ्या आवश्यक त्या वार्षिक खर्चास शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

ब) त्याच प्रमाणे जिल्हा स्तरावरील व तालुकास्तरावरील सद्य स्थितीत कार्यरत असलेले कार्यकारी अभियंता (ग्रामीण पाणीपुरवठा) आणि उपअभियंता (ग्रामीण पाणीपुरवठा) यांच्या आस्थापनेवरील एकूण अधिकारी/कर्मचारी हे जल जीवन मिशनचा भाग म्हणून काम करतील. वरील अधिकारी/कर्मचाऱ्यांचे वेतन व अनुषंगिक भत्ते सद्य स्थितीप्रमाणे विभागाच्या आस्थापनेवरच होईल.

क) जल जीवन मिशन अंतर्गत जिल्ह्यातील कामाची व्याप्ती विचारात घेऊन खालीलप्रमाणे मनुष्यबळ निर्माण करण्यात येत आहेत .

१.) प्रकल्प व्यवस्थापक- (तांत्रिक, आर्थिक, नियंत्रण)	-	३
२.) समन्वयक, माहिती, शिक्षण संवाद	-	१
३.) समन्वयक, मनुष्यबळ विकास बळकटीकरण व प्रशिक्षण	-	१
४.) समन्वयक, अंमलबजावणी सहाय संस्था	-	१
५.) समन्वयक, एकात्मिक माहिती विकास प्रणाली	-	१
६.) समन्वयक, पाणी गुणवत्ता	-	१
एकूण	-	८

तसेच जल जीवन मिशनच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार मिशनच्या कालावधीत (जिल्हा/गट स्तरावर) बाह्ययंत्रणेमार्फत आवश्यक मनुष्यबळ घेण्याचे अधि कार राज्य पाणी व स्वच्छता मिशनला असतील. मात्र त्याचा खर्च हा जलजीवन मिशन अंतर्गत प्राप्त होणा-या सहायकृत बाबींसाठी तरतुदीच्या प्रमाणाच्या मर्यादित राहणे आवश्यक राहिल.

६.३ ग्राम पाणी पुरवठा व स्वच्छता समिती (VWSC)-

ग्रामपंचायत अधिनियम, १९५९ अंतर्गत स्थापित ग्राम पाणी पुरवठा व स्वच्छता समितीचे पदसिद्ध अध्यक्ष सरपंच असून ग्रामसेवक पदसिद्ध सदस्य सचिव आहेत. ही समिती जल जीवन मिशनच्या मार्गदर्शक सूचनांप्रमाणे कार्यान्वित नळजोडणीद्वारे पाणीपुरवठा करण्यासाठी योजनांचे नियोजन, अंमलबजावणी आणि देखभाल दुरुस्ती करेल. ग्राम पाणीपुरवठा व्यवस्थापनासाठी ग्रामपंचायत स्तरावर जल जीवन मिशन आणि सार्वजनिक वित्तिय व्यवस्थापन प्रणाली (PFMS) च्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार बँक खाते असेल आणि जल जीवन मिशन आणि सार्वजनिक वित्तिय व्यवस्थापन प्रणाली (PFMS) च्या मार्गदर्शक सूचना आणि ग्रामपंचायत लेखा संहितेनुसार त्याचे आर्थिक व्यवहार करण्यात येतील. ही समिती जल जीवन मिशनच्या मार्गदर्शक सूचनांप्रमाणे काम करेल.

ग्राम पाणीपुरवठा समितीची कर्तव्ये व जबाबदाऱ्या ठळक बाबी पुढीलप्रमाणे आहेत:-

- १) गावातील सर्व कुटुंबांना घरगुती नळ जोडणी देण्याची संपूर्ण जबाबदारी ग्राम पाणी पुरवठा व स्वच्छता समिती ची असेल.
- २) गाव कृती आराखडा तयार करणे, गावातील गाव अंतर्गत (In village) पाणीपुरवठा योजनांचे नियोजन, रचना, अंमलबजावणी, देखभाल-दुरुस्ती इ. ची जबाबदारी ही ग्राम पाणी पुरवठा व स्वच्छता समिती ची असेल.
- ३) राज्य पाणी व स्वच्छता मिशनकडून मध्यवर्ती निविदा प्रक्रियेनुसार निवडण्यात आलेल्या संस्थांकडून/पुरवठादारांकडून बांधकाम सेवा/वस्तू/साहित्य प्राप्त करून घेणे व त्या संस्थेकडून योजना राबवून घेणे.
- ४) त्रयस्थ संस्थेकडून होणाऱ्या योजनेच्या तपासणी व कार्यक्षमता मूल्यांकनाची व्यवस्था करणे.
- ५) योजनांचे सामाजिक लेखापरिक्षण हाती घेणे.

६) गावातील पाणीपुरवठा योजनेच्या पायाभूत सुविधांच्या भांडवली किमतीच्या ५% किंवा १०% लोकवर्गणी (आर्थिक/श्रमदान स्वरूपात) देण्याबाबत गावकऱ्यांना प्रोत्साहित करणे. पाणीपट्टी आकारणे व वसुली करणे.

वरील ठळक बाबींसह केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनेप्रमाणे ग्रामीण पाणी पुरवठा व स्वच्छता समिती इतरही कामे करेल

(७) अंमलबजावणी सहाय्य संस्था (ISA) :

गावातील पाणी पुरवठा व स्वच्छता समितीला सहाय्य करण्यासाठी अंमलबजावणी सहाय्य संस्थांची (Implementation Support Agencies- ISA) महत्वाची भूमिका राहणार आहे. या संस्थेची निवड केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनांप्रमाणे राज्य पाणी व स्वच्छता मिशन करेल. ग्रामीण भागात प्रभावीपणे कार्यरत असणाऱ्या ग्रामीण संघटना (VO), महिला बचतगट (SHG), समुदाय आधारित संघटना (CBO), सार्वजनिक विश्वस्त मंडळ (Charitable Trust) किंवा ग्रामीण भागात काम करणाऱ्या इतर पायाभूत संस्था यांची अंमलबजावणी सहाय्य संस्था (ISA) म्हणून निवड करण्यात येईल. राज्य पाणी व स्वच्छता मिशनने नियुक्त केलेल्या अंमलबजावणीची सहाय्य संस्था (ISA) कडून काम करून घेण्याची जबाबदारी DWSS व SWSS ची आहे.

अंमलबजावणी सहाय्य यंत्रणेच्या (ISA- Implementing Support Agency) सहकार्याने प्रत्येक गावाचा "गाव कृती आराखडा" (VAP) तयार करण्याचे व अंमलबजावणी करण्याचे काम ग्राम पाणी पुरवठा व स्वच्छता समिती करेल.

(८) आर्थिक बाबी :

या मिशनसाठी केंद्र व राज्य हिस्सा ५०:५० याप्रमाणे राहणार आहे. अनुसूचीत जाती/जमातीच्या लोकसंख्येप्रमाणे निधी राखीव ठेवण्यात येईल. राज्यामध्ये जलजीवन मिशन राबविण्यासाठी एकूण रु.१३६६८.५० कोटी इतका अंदाजित खर्च अपेक्षित आहे. हे अंदाज ढोबळ मानाने काढण्यात आले असून प्रत्यक्ष योजनेवरील खर्च त्या त्या योजनेच्या प्रशासकीय मान्यतेप्रमाणे खर्च करण्यात येईल.

उपरोक्त रकमेपैकी ५० टक्के हिस्सा व प्रतिनियुक्ती वरील पदांच्या वेतन व भत्यांसाठी आवश्यक निधी राज्य शासनाकडून अर्थसंकल्पित करण्यात येईल. सन २०२४ पर्यंत जल जीवन मिशन अंतर्गत देखील राज्याला ५० % हिस्सा उपलब्ध करून देणे अनिवार्य आहे. त्यामध्ये अनुसूचीत

जाती विशेष योजना व आदिवासी उपयोजना याकरीता निधीची तरतूद करण्यात येईल. याबाबतचे प्रस्ताव राज्य पाणी व स्वच्छता मिशन राज्य शासनास विहित वेळेत सादर करेल.

एकूण निधीपैकी ५ टक्के निधी सहायकृत बाबींसाठी व २ टक्के निधी पाणी गुणवत्ता व सर्वेक्षण कार्यक्रमासाठी (पाणी नमुने प्रयोगशाळांमध्ये तपासणे व इतर अनुषंगिक बाबींसाठी) राखीव असेल. राज्याने सन २०२४ पर्यंत प्रत्येक वर्षात देण्यात येणाऱ्या नळजोडण्यांची संख्या व त्यानुषंगाने येणारा खर्च यांची माहिती असणारा राज्य कृती आराखडा तयार करणे आवश्यक आहे.

राज्य पाणी व स्वच्छता मिशनकडून ग्रामपंचायतीला जल जीवन मिशन अंतर्गत आवश्यकतेप्रमाणे निधीची उपलब्धता करता येईल. यासाठी आमदार/खासदार (स्थानिक विकास कार्यक्रम) निधी, सीएसआर किंवा इतर सामाजिक संस्थामार्फत निधी उपलब्ध करता येईल. पाणीपुरवठा योजनांकरीता खासदार निधीतून प्राप्त रक्कम केंद्र हिस्सा म्हणून तर आमदार निधीतून प्राप्त रक्कम राज्याचा हिस्सा ग्राह्य धरली जाईल.

मिशन संचालक व मिशनमधील इतर अधिकारी यांच्या वित्तीय मर्यादा निश्चित करण्याचे अधिकार राज्य पाणी व स्वच्छता मिशनच्या शिखर समितीला राहतील.

जल जीवन मिशनच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी वेळेवर निविदा काढणे व ठराविक कालावधीत (१८ महिने) काम पूर्ण करण्यासाठी योग्य प्रशासकीय सुधारणा/ नवीन कार्यपद्धती याबाबत उपाययोजना करणे आवश्यक आहे. तसेच प्रशासकीय मान्यता देशील योग्य रितीने देणे आवश्यक आहे. केंद्र शासनाकडून भाववाद/ सुधारित प्रशासकीय मान्यतेचा खर्च अनुज्ञेय नाही. त्यामुळे त्यासाठी खालीलप्रमाणे कार्यकारी/आढावा गट स्थापन करण्यात येत आहे.

१. अपर मुख्य सचिव (वित्त) - अध्यक्ष
२. अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव (पाणी पुरवठा व स्वच्छता)
३. अपर मुख्य सचिव (ग्रामविकास)
४. मिशन डायरेक्टर (जल जीवन मिशन)

हा कार्यकारी/आढावा गट वरीलप्रमाणे वेळोवेळी आढावा घेईल.

(९) ग्रामपंचायतींचे १०% सामुदायिक योगदान :

जल जीवन मिशन अंतर्गत गावामध्ये नव्याने पाणीपुरवठा योजना सुरु करण्यासाठी किमान ८० टक्के कुटुंबाकडून गावातील पायाभूत सुविधा प्रकल्पाच्या एकूण भांडवली खर्चापैकी १०% (डोंगराळ/वन भागामध्ये किमान ५% व अनुसूचित जाती/जमाती लोकसंख्या असलेल्या क्षेत्रासाठी किमान ५%) लोकवर्गणी गोळा होणे अनिवार्य आहे. ही वर्गणी जल जीवन मिशनच्या मार्गदर्शक तत्वानुसार रोख रकमेमध्ये किंवा श्रमदानाद्वारे अदा करता येईल. योजना पूर्ण झाल्यानंतर योजना

शासन निर्णय क्रमांक: जजमि २०१९/प्र.क्र.१३८/पापु-१०(०७)

यशस्वीरित्या चालविणे आणि पाणीपट्टी वसूल करून या योजनेची देखभाल दुरुस्ती योग्य रितीने करणाऱ्या ग्रामपंचायतीस पुढील ५ वर्षांच्या काळात टप्प्याटप्प्याने, जल जीवन मिशनच्या मार्गदर्शक तत्वानुसार, गावांतर्गत पाणीपुरवठा योजनेच्या पायाभूत प्रकल्पाच्या भांडवली खर्चाच्या १० % रक्कम प्रोत्साहनपर मिळेल.

(१०) आर्थिक नियोजन व निधी व्यवस्थापन :

१. जल जीवन योजना केंद्र व राज्य हिश्याने खालीलप्रमाणे राबविण्यास शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे.
२. जल जीवन मिशन अंतर्गत समाविष्ट घटक व उपघटक आणि त्यांचे निधीचे प्रमाण खालीलप्रमाणे आहे.

अ. क्र.	घटक	केंद्र : राज्य निधीचे प्रमाण	अनुज्ञेय खर्चाच्याबाबी.
अ)	व्याप्ती (Coverage) म्हणजे हर घर नल से जल याबाबत पायाभूत सुविधांसाठी (ग्रामीण कुटुंबांना कार्यरत घरगुती नळजोडणी देण्याच्या दृष्टिने)	५० : ५०	घरगुती नळजोडणी देण्याच्या दृष्टिने करण्यात येणाऱ्या पाणी पुरवठा योजनांचे बांधकाम.
	सहाय्यकृत बाबी (Support Activities)	६० : ४०	माहिती, शिक्षण व संवाद, मनुष्यबळ विकास, प्रशिक्षण व कौशल्य विकास, माहिती केंद्र, त्रयस्थ तपासणी यंत्रणा, संसाधन केंद्र, स्थानिक समुदाय एकत्रिकरण, कार्यशाळा, आढावा बैठक, अभ्यासदौरा, IMIS संबंधित सुविधा,
	पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण आणि सर्वेक्षण कार्यक्रम (WQM&S)	६० : ४०	पाणी नमुने तपासणी, प्रयोगशाळा इत्यादी च्या अनुषंगिक बाबी.
ब)	पाणी गुणवत्ता उपमिशन (NWQSM)	५० : ५०	फ्लोराईडबाधित गावे/वाड्यांच्या पाणी पुरवठा योजनांचे बांधकाम.
क)	प्रतिनियुक्तीवरील अधिकारी /कर्मचारी यांचे वेतन भत्ते	० : १००	राज्य हिस्सा

३. गावांतर्गत पाणी पुरवठा योजनेच्या कामांसाठी घेण्यात येणारी लोकवर्गणी रोख रक्कम किंवा वस्तु किंवा श्रमदान या स्वरूपात घ्यावयाची आहे. यासाठी ग्रामपंचायत / ग्राम पाणी पुरवठा व स्वच्छता समितीचे अध्यक्ष व सचिव यांचे संयुक्तिकरित्या स्वतंत्र बँक खाते उघडण्यात यावे.
४. तसेच योजनेसाठी प्राप्त लोकवर्गणी व देखभाल दुरुस्तीसाठी केलेली पाणी पट्टी वसूली याबाबत स्वतंत्रपणे नोंदवही (Ledgers) ठेवण्यात यावी.

(११) सार्वजनिक वित्तीय व्यवस्थापन प्रणाली (PFMS) :

राज्य पाणी व स्वच्छता मिशन मार्फत एका अनुसूचीत /राष्ट्रीयीकृत बँकेत वाणिज्य खाते उघडण्यात आले आहे त्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे. केंद्र शासनाचा निधी राज्य शासनाच्या एकत्रित निधीमध्ये प्राप्त झाल्यानंतर तो राज्य हिश्यासह राज्य पाणी व स्वच्छता मिशनच्या केंद्रीभूत खात्यामध्ये १५ दिवसांत हस्तांतरित करण्यात येईल. जल जीवन मिशनच्या मार्गदर्शक सूचनांप्रमाणे आर्थिक व्यवहार व संनियंत्रण फक्त सार्वजनिक वित्तीय व्यवस्थापन प्रणाली (PFMS) प्रणालीद्वारे करण्यात यावा. यासंबंधी केंद्र शासनाकडून प्राप्त सुचनांनुसार कार्यवाही करणे बंधनकारक आहे.

तसेच केंद्र शासनाच्या एकात्मिक व्यवस्थापन माहिती प्रणाली (IMIS) नुसार भौतिक व आर्थिक प्रगतीचे संनियंत्रण आणि PFMS नुसार प्राप्त निधी व उपयोगिता याबाबत संनियंत्रण करण्यात येणार आहे.

(१२) योजनांचे लेखापरिक्षण :

राज्य पाणी व स्वच्छता मिशन यांनी योजना पूर्ण झाल्यावर सहा महिन्यांच्या आत महालेखापाल याच्या निवडसूचीतील सनदी लेखापाल यांचेकडून लेखापरिक्षण केल्याची खात्री करावी. तसेच यासाठी अंमलबजावणी यंत्रणांच्या खात्याचे संकलित केलेले विवरणपत्र (Statement of Reconciliation with the account of implementing agency) आणि सनदी लेखापाल यांचे प्रमाणपत्र आवश्यक राहिल. तसेच जिल्हा पाणी व स्वच्छता मिशन यांनी प्रत्येक ग्राम पंचायत/ ग्राम पाणी पुरवठा व स्वच्छता समिती यांचे खाते प्रत्येक आर्थिक वर्षाला लेखापरिक्षण होत असल्याची खात्री करावी. पाणी पुरवठा योजनांच्या कामांसाठी आगाऊ स्वरूपात रक्कम ग्रामपंचायत/ग्राम पाणी पुरवठा व स्वच्छता समिती अथवा ठेकेदारास/बांधकाम साहित्य विक्रेत्यास अदा केली जाणार नाही.

योजनेच्या कामाच्या देयकानुसार व देयक अदा करण्यापूर्वी त्रयस्थ यंत्रणेमार्फत तपासणी केल्यानंतर देयक अदा करण्यात यावे. देयक अदा करण्यापूर्वी, IMIS वर नोंद घेण्यात यावी. त्याचा संदर्भ देयकावर लाल शाईने नोंदविण्यात यावा. अशी नोंद असलेले देयक वैध मानण्यात येईल. सदर देयक मान्यतेनंतर पीएफएमएस प्रणालीवर Expenditure टॅब खाली नोंदविण्यात यावे, जेणेकरून कंत्राटदारांना वा साहित्य विक्रेत्यांच्या थेट बँक खात्यात रक्कम जमा होईल. या संबंधीची तपासणी जल जीवन मिशनच्या मार्गदर्शक तत्वानुसार करण्यात यावी. केंद्र शासनाच्या IMIS संकेतस्थळावर सदर देयकापोटी केलेल्या खर्चाची नोंद होत असल्याची खात्री वेळोवेळी करण्यात यावी.

(१३) योजनांचे हस्तांतरण :

पाणी पुरवठा योजना पूर्ण झाल्यानंतर व परिक्षण पूर्ण झाल्यावर खर्चाचे वित्तीय लेखापरिक्षण, करून योजना ग्रामपंचायतीस हस्तांतरण करण्यात यावी.

सदर शासन निर्णय हा वित्त विभागाच्या त्रिनौपचारिक संदर्भ क्र. १५६ व्यय-३ दि. २५.०८.२०२० अन्वये प्राप्त झालेल्या मान्यतेस अनुलक्षून निर्गमित करण्यात येत आहे.

शासन निर्णय क्रमांक: जजमि २०१९/प्र.क्र.१३८/पापु-१०(०७)

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२००९०३१६४४५१२९२८ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

Sanjay
Chahande

Digitally signed by Sanjay Chahande
DN: c=IN, o=Government of Maharashtra, ou=Water Supply &
Sanitation Dept, postalCode=400032, st=Maharashtra,
serialNumber=1705488388679022049019839221189953
Date: 2020.05.01 17:06:19 +05'30'

(डॉ. संजय चहांदे)

अपर मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत :

१. मा. मुख्यमंत्री महाराष्ट्र राज्य यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
२. मा.मंत्री पाणीपुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३. मा. राज्यमंत्री पाणीपुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
४. मा. मंत्री (सर्व) यांचे खाजगी सचिव मंत्रालय मुंबई
५. मा. विरोधी पक्षनेता, विधानसभा महाराष्ट्र विधिमंडळ सचिवालय, मुंबई.
६. मा. विरोधी पक्षनेता, विधान परिषद महाराष्ट्र विधिमंडळ सचिवालय, मुंबई.
७. मा. विधानसभा विधानपरिषद सदस्य (सर्व) महाराष्ट्र विधिमंडळ सचिवालय, मुंबई.
८. मा. मुख्य सचिव महाराष्ट्र राज्य यांचे उपसचिव मंत्रालय, मुंबई.
९. मा. अपर मुख्य सचिव (वित्त विभाग/ ग्राम विकास विभाग/ आदिवासी विकास विभाग /नियोजन विभाग/ सामाजिक न्याय विभाग/ पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग) मंत्रालय, मुंबई.
१०. विभागीय आयुक्त (सर्व)
११. महालेखाकार, (लेखा परीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-२, नागपूर.
१२. संचालक, भूजल सर्वेक्षण विकास यंत्रणा, पुणे.
१३. जिल्हाधिकारी (सर्व)
१४. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
१५. सह/ उपसचिव / विशेष कार्य अधिकारी (सर्व) पाणीपुरवठा व स्वच्छता विभाग, मुंबई
१६. संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था बेलापूर, नवी मुंबई.
१७. मुख्य अभियंता/ अधीक्षक अभियंता प्रादेशिक विभाग /कार्यकारी अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण ,(सर्व)
१८. उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी, पाणी व स्वच्छता कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा जिल्हा परिषद, (सर्व)
१९. वरिष्ठ भूवैज्ञानिक भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा / सर्व अवर सचिव / कार्यासन अधिकारी (सर्व) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
२०. महालेखाकार, (लेखा परीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-१, मुंबई.
२१. निवड नस्ती (पापु ०७) कार्यासन, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

शासन निर्णय क्रमांक: जजनि: २०१९/प्र.क्र.१३८/पापु-१०(०७)

जल जीवन मिशनच्या अंमलबजावणीकरिता पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्थेतील पदे व राज्य पाणी व स्वच्छता मिशन अंतर्गत प्रस्तावित पदांचे विवरण पत्र

(परिशिष्ट-१)

अ.क्र	जल जीवन मिशन अंतर्गत SWSM करीता प्रस्तावित पदे	नवीन पदे	अस्तित्वातील पदे	एकूण प्रतिनियुक्तीची पदे	वासोमधील पद	भरतीचे स्वरूप	संवर्ग	७ व्या वेतन आयोमानुसार पे बँड
१	मिशन संचालक-भाप्रसे	१	०	१	---	प्रतिनियुक्ती	भाप्रसे मधील सचिव दर्जा	S-३०
२	प्रकल्प संचालक-जल जीवन मिशन	०	१	१	संचालक	प्रतिनियुक्ती	महाराष्ट्र विकास सेवा	S-२५
३	प्रकल्प संचालक-स्वच्छ भारत मिशन	१	१	१	अति. संचालक	प्रतिनियुक्ती	महाराष्ट्र विकास सेवा	S-२५
४	प्रकल्प संचालक-तांत्रिक (मुख्य अभियंता)	०	०	०	मुख्य अभियंता	प्रतिनियुक्ती	मजीप्रा सदर पद नव्याने भरले जाणार असून विभागातील मुख्य अभियंता व विशेष कार्य अधिकारी या पदावरील अधिकारी	S-२६
५	प्रकल्प व्यवस्थापक-वित्त (सह संचालक लेखा)	१	०	१	-	प्रतिनियुक्ती	महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवा	S-२५

६	प्रकल्प व्यवस्थापक- संनियंत्रण(जल जीवन मिशन)	१	०	१	-	प्रतिनियुक्ती	महाराष्ट्र विकास सेवा/ समकक्ष संवर्ग	S-२३
७	प्रकल्प व्यवस्थापक- संनियंत्रण(स्वच्छ भारत मिशन)	१	०	१	-	प्रतिनियुक्ती	महाराष्ट्र विकास सेवा/ समकक्ष संवर्ग	S-२३
८	उपव्यवस्थापक- ISA	०	१	१	राज्य समन्वयक	प्रतिनियुक्ती	महाराष्ट्र विकास सेवा/ समकक्ष संवर्ग	S-२०/S-१६
९	उपव्यवस्थापक- माहिती शिक्षण व संवाद	०	१	१	माहिती, शिक्षण व संवाद सल्लागार	प्रतिनियुक्ती	माहिती व जनसंपर्क विभाग	S-२०/S-१६
१०	उपव्यवस्थापक- मनुष्यबळ विकास	०	१	१	मनुष्यबळ विकास सल्लागार	प्रतिनियुक्ती	महाराष्ट्र विकास सेवा/ समकक्ष संवर्ग	S-२०/S-१६
११	उपव्यवस्थापक- माहिती शिक्षण व संवाद	०	१	१	पाणी गुणवत्ता सल्लागार	प्रतिनियुक्ती	भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा	S-२०/S-१६
१२	उपव्यवस्थापक- IMIS	०	१	१	संनियंत्रण व मुल्यमापन सल्लागार	प्रतिनियुक्ती	अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय	S-१६
१३	स्वच्छता व आरोग्य सल्लागार	०	१	१	स्वच्छता व आरोग्य सल्लागार	प्रतिनियुक्ती	सार्वजनिक आरोग्य विभाग	S-१६

शासन निर्णय क्रमांक: जजमि २०१९/प्र.क्र.१३८/पापु-१०(०७)

१४	भूजल तज्ञ	०	१	१	१	भूजल तज्ञ	प्रतिनियुक्ती	भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा	S-२०
१५	उप अभियंता	०	२	२	२	उप अभियंता	प्रतिनियुक्ती	महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण/जिल्हा परिषद पाणी पुरवठा विभाग	S-२०
१६	शाखा अभियंता	१	५	६	६	३ शाखा अभियंता २ पदे JS-II	प्रतिनियुक्ती	महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण/जिल्हा परिषद पाणी पुरवठा विभाग	S-१४/S-१५
१७	कार्यकारी अभियंता (सांडपाणी व घनकचरा)	०	१	१	१	कार्यकारी अभियंता	प्रतिनियुक्ती	मजीप्रा	S-२३
१८	कार्यकारी अभियंता (पाणी व गुणवत्ता)	०	१	१	१	अभियांत्रिकी तज्ञ- पाणी गुणवत्ता	प्रतिनियुक्ती		S-२३
१९	लेखाधिकारी- NRDWP&SBM	१	२	३	३	लेखाधिकारी	प्रतिनियुक्ती	महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवा, वर्ग-२	S-१६
२०	उपलेखापाल	३	१	४	४	उपलेखापाल	प्रतिनियुक्ती	महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवा	S-१३
२१	सहाय्यक	४	०	४	४	—	प्रतिनियुक्ती	समकक्ष वेतनश्रेणी मंत्रालयीन संवर्ग	S-१३

२२	लिपीक	०	३	३	वरिष्ठ व कनिष्ठ लिपीक	प्रतिनियुक्ती	समकक्ष वेतनश्रेणी मंत्रालयीन संवर्ग/महाराष्ट्र विकास सेवा/महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण	S-८
२३	शिपाई	०	२	२	शिपाई	प्रतिनियुक्ती	समकक्ष वेतनश्रेणी मंत्रालयीन संवर्ग/महाराष्ट्र विकास सेवा/महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण	S-३/S-४
		१३	२६	३९				

सध्या वासोमध्ये असलेले मुख्य अभियंता हे पद व्यपगत करून विभागाच्या आस्थापनेवर असलेले मुख्य अभियंता तथा विशेष कार्यकारी अधिकारी या पदावरील SWSM मध्ये प्रकरूप संचालक या पदावर कार्यरत राहिल व त्याचे वेतन सध्याप्रमाणे विभागाच्या आस्थापनेवर होईल

उपरोक्त पदे प्रतिनियुक्तीने भरण्यास प्राधान्य देण्यात येईल. प्रतिनियुक्तीद्वारे पदे उपलब्ध न झाल्यास सेवानिवृत्ती व बाह्यंत्रणेद्वारे पदे भरण्यात येतील.

सध्याची प्रतिनियुक्तीची पदे	२६				एकूण पदे	वेतनापोटी वार्षिक रक्कम रु.
नव्याने प्रतिनियुक्तीची पदे	१३				३९	४७५९२७४४

शासन निर्णय क्रमांक: जजमि २०१९/प्र.क्र.१३८/पापु-१०(०७)

जल जीवन मिशन कार्यक्रमान्तर्गत प्रस्तावित पदांची माहिती परिशिष्ट-२

अ. क्र.	जल जीवन मिशन अंतर्गत प्रस्तावित पदे	नव्याने निर्माण करावयाची पदे		एकूण पदे	जिल्हास्तरावरील सद्यस्थितीतील DWSM कक्षातील पदे	भरतीचा प्रकार	या पूर्वीच्या पदनिर्मितीचा शासन निर्णय	संवर्ग	६ व्या वेतन आयो गानु सार ग्रेड पे	७ व्या वेतन आयो गानु सार वेतन बँड	वार्षिक खर्च
		नवीन पदे	अस्तित्वातील पदे								
१	प्रकल्प संचालक	०	१	३४	उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी	प्रतिनियुक्ती	शासन निर्णय क्र. जसवप्र-०२१४/प्र.क्र. ३४/पापु-११, १७ फेब्रुवारी, २०१४	महाराष्ट्र विकास सेवा	५४००	एस-२०	२९,००८८००
२	प्रकल्प व्यवस्थापन (आर्थिक)	०	१	३४	लेखाधिकारी	प्रतिनियुक्ती		महाराष्ट्र अर्थ व सांख्यिकी सेवा वर्ग-२	४४००		१६३२००००
३	कनिष्ठ प्रशासकीय अधिकारी	०	१	३४	कार्यालय अधीक्षक	प्रतिनियुक्ती		जिल्हा परिषद जिल्हा सेवा वर्ग-३ लिपीका वर्गीय श्रेणी-२	४२००	एस-१३	१६३२००००
४	लिपिक	०	१	३४	लिपिक	प्रतिनियुक्ती		समकक्ष वेतनश्रेणी	१९००		१४२८००००
	एकूण		४	१३६							७५९२८८००

केंद्र शासनाने बंधित केलेल्या पंधराव्या केंद्रीय
वित्त आयोगाच्या निधीमधून पाणी पुरवठा व
स्वच्छताविषयक योजना राबविण्याविषयी
तांत्रिक मार्गदर्शक सूचना

महाराष्ट्र शासन
पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: जजीमि/०६२०/प्र.क्र.२०/भाग II/ पापु-०७

सातवा मजला, नवीन मंत्रालय, गोकुळदास तेजपाल रुग्णालय संकुल,

क्रॉफर्ड मार्केट जवळ, लोकमान्य टिळक मार्ग, मुंबई

तारीख: १९ नोव्हेंबर, २०२०

वाचा-

- १) केंद्र शासनाचे पत्र क्र.११०११/१/२०२०-एसबीएम-डीडीडब्ल्युयुएस दि.१७.०३.२०२०
- २) ग्राम विकास विभागाचे पत्र क्र.जीपीडीपी-२०२०/ प्र.क्र.३१/पंरा-६, दि.१९.०५.२०२०
- ३) केंद्र शासनाचे पत्र क्र .F१५ (४) XV/FCV/२०२०-२५ Dt.१५.०७.२०२०.
- ४) ग्रामविकास विभाग शासन निर्णय क्र.पंविआ-२०२०/ प्र.क्र.५९/ वित्त-४, दि.२६.०७.२०२०
- ५) ग्रामविकास विभाग शासन निर्णय क्र. पंविआ-२०२०/ प्र.क्र.६२/ वित्त-४, दि.२७.०७.२०२०
- ६) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, शासन निर्णय क्र.जजीमि-०६२०/ प्र.क्र.२०/ पापु ०७,
दि.३०.०६.२०२०
- ७) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, शासने निर्णय क्र.जजीमि-०६२०/ प्र.क्र.२०(II)/ पापु ०७,
दि. ०३.०८.२०२०
- ८) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, शासन निर्णय क्र.जजीमि -२०१९/ प्र.क्र.१३८/ पापु १०
(०७), दि.०४.०९.२०२०
- ९) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, शासन परिपत्रक क्र.स्वभामि २०२०/ प्र.क्र.११६/ पापु १६,
दि.२८.१०.२०२०
- १०) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, शासन परिपत्रक क्र.स्वभामि २०२०/प्र.क्र.१९०/पापु १६,
दि.०२.११.२०२०
- ११) मिशन संचालक, राज्य पाणी व स्वच्छता मिशन यांचे पत्र क्र. SWSM/WS01/Cr 01/2020,
दि.१९.११.२०२०

प्रस्तावना-

केंद्र शासनाने पंधराव्या केंद्रीय वित्त आयोगांतर्गत ग्रामपंचायतींना देण्यात येणारा निधी ५०%
बंधित स्वरूपात ठेवला असून त्याचा वापर स्वच्छतेच्या व पिण्याच्या पाण्याच्या योजनांसाठी करण्यात

यावा अशा सूचना दिलेल्या आहेत. तसेच केंद्र शासनाच्या दि. १७.०३.२०२० (संदर्भ क्र. १) अन्वये याबाबतच्या मार्गदर्शक सूचना व दि. १५.०७.२०२० (संदर्भ क्र. ३) अन्वये सन २०२०-२१ साठीचा निधी वितरित करण्यात आला आहे.

राज्यात १५ व्या वित्त आयोगांतर्गत ग्रामपंचायतींना वितरीत होणारा निधी हा ग्रामविकास विभागामार्फत वितरीत करण्यात येतो. ग्रामविकास विभागाने दि.१९.०५.२०२० च्या पत्रान्वये (संदर्भ क्र. २) १५ व्या वित्त आयोगाच्या अनुषंगाने ग्रामविकास आराखडा सुधारीत करण्याबाबत सूचना दिल्या आहेत. यामध्ये बंधीत निधी स्वच्छतेच्या व पिण्याच्या पाण्याच्या योजनांसाठी तसेच जलजीवन मिशनसाठी सुधारित करण्याबाबत सूचना निर्गमित केल्या आहेत. ग्रामविकास विभागाने अनुदान वितरणाबाबत निकष व मार्गदर्शक सूचना विभागाच्या दिनांक २६.०६.२०२० (संदर्भ क्र. ४) रोजीच्या शासन निर्णयाप्रमाणे निर्गमित करण्यात आल्या आहेत. तसेच निधी वितरीत करण्याबाबतचा शासन निर्णय दिनांक २७.०७.२०२० (संदर्भ क्र. ५) रोजी निर्गमित केला आहे.

तसेच केंद्र शासनाचे फ्लॅगशिप कार्यक्रम (स्वच्छ भारत अभियान (ग्रामीण) व जल जीवन मिशन) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागाकडून मिशन मोडवर राबविण्यात येत आहेत. राज्यात ग्रामीण भागात पेयजल व स्वच्छता विषयक कार्यक्रमांची अंमलबजावणी पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागामार्फत करण्यात येते. या कार्यक्रमांच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी, १५ व्या वित्त आयोगांतर्गत प्राप्त निधीच्या वापराबाबत, पुढीलप्रमाणे तांत्रिक मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करण्यात येत आहेत.

शासन निर्णय-

१. पाणी पुरवठा योजना

- १.१. सन २०२०-२१ मध्ये जलजीवन मिशन अंतर्गत सुधारणात्मक नळ जोडणीची कामे प्राधान्याने घ्यावयाची आहेत. १५ व्या वित्त आयोगांतर्गत बंधित निधी हा जल जीवन मिशन अंतर्गत Retrofitting (सुधारणात्मक नळ जोडणी) करीता वापर करता येईल. यासाठी जल जीवन मिशन अंतर्गत, दिनांक ३.०८.२०२० रोजीच्या शासन परिपत्रकामध्ये (संदर्भ क्र. ७) परिच्छेद क्र. अ व ब नमुद सुधारणात्मक पुनर्जोडणीसाठी व कार्यात्मक घरगुती नळ जोडणीच्या (FHTC) कामांसाठी निधी वापरणे अनुज्ञेय असेल.
- १.२. सुधारणात्मक पुनर्जोडणीची कामे जलजीवन मिशन योजनेचा भाग असल्यामुळे आणि योजनेनुसार १०० टक्के घरांना नळ जोडणी घ्यावयाची असल्यामुळे ही कामे सार्वजनिक (सामुहीक स्वरूपाची) कामे म्हणून करण्यात यावी.

- १.३. अशा सर्व प्रस्तावांना प्रशासकीय मान्यता या ग्राम विकास विभागाने दिलेल्या १५ व्या वित्त आयोगासंदर्भातील नियमाप्रमाणे असतील. तर तांत्रिक मान्यता या दिनांक ३.०८.२०२० रोजीच्या शासन परिपत्रकामध्ये नमुद केल्याप्रमाणे असतील. तसेच या योजनांची कामे (निविदा प्रक्रीया ई.) ही ग्राम विकास विभागाने घालून दिलेल्या प्रक्रीयेनुसार करण्यात यावी. वरील कामे करतांना, ग्रामसभेच्या ठरावानुसार, वित्त आयोगाच्या निधी कमी पडल्यास त्या प्रमाणात जल जीवन मिशनचा निधी जिल्हा स्तरावरून ग्रामपंचायतींना तात्काळ उपलब्ध करण्यात येईल.
- १.४. ग्रामपंचायतीस्तरावर ग्रामविकास विभागाने वित्त आयोगाच्या निधीसाठी घालून दिलेल्या सर्व प्रक्रीयांचे काटेकोरपणे पालन करण्यात यावे.
- १.५. या योजनेत १५ व्या वित्त आयोगातून घेण्यात येणाऱ्या कामांसाठी प्रशासकीय मान्यतेचे अधिकार ग्राम विकास विभागाच्या प्रचलित मर्यादेप्रमाणे राहतील. मात्र जल जीवन मिशनच्या निधीमधून कामे घ्यावयाची असतील तर प्रशासकीय मान्यतेचे अधिकार शासन परिपत्रक दि. ०३.०८.२०२० मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे रु. १५ लक्ष च्या मर्यादेत राहतील. सदर दोन्ही कामे सध्याच्या ग्रामविकास विभागाच्या प्रचलित कार्यपद्धतीप्रमाणे करण्यात यावीत. मात्र जल जीवन मिशन अंतर्गत कामांच्या अंमलबजावणी संदर्भात सद्यस्थितीत शासन निर्णय दि. क्र. ग्रापाधो-२०१८/ प्र.क्र.१७१/पापु ०७ दि.११.०२.२०१९ प्रमाणे कार्यवाही करण्यात यावी.
- १.६. तांत्रिक मान्यता देणाऱ्या सक्षम अधिकाऱ्याने प्रत्येक अंदाजपत्रकांना मान्यता देतांना, दिनांक ०३.०८.२०२० रोजीच्या शासन परिपत्रकामध्ये नमुद केल्याप्रमाणे प्रमाणपत्र देणे अनिवार्य राहिल.
- १.७. वित्त आयोगाच्या निधीअंतर्गत मंजूर करण्यात आलेल्या अंदाजपत्रकातील समाविष्ट कामांचा, जल जीवन मिशन अंतर्गत तयार करण्यात येणाऱ्या अंदाजपत्रकात समावेश करण्यात येऊ नये.
- १.८. उपरोक्त सुधारणात्मक पुनर्जोडणी प्रमाणेच, १५ व्या वित्त आयोगाच्या निधीअंतर्गत पाणी पुरवठ्याची कामे परिशिष्ट क्र.१ मधील कामे देखील अनुज्ञेय आहेत. यापैकी शाळा व अंगणवाड्यांची कामे निधी उपलब्धते प्रमाणे घेण्यात येतील. स्रोत बळकटीकरणाची कामे (परिशिष्ट क्र.१ मधील अ.क्र ४ मधील कामे) ही देखील महत्वाची कामे आहेत. ती भुजल

सर्वेक्षण संचालनालयाच्या सल्ल्याने करण्यात यावी. ग्रे वॉटर व्यवस्थापनाबाबतची कामे स्वच्छ भारत अभियानाच्या मार्गदर्शक तत्वांनुसार घेण्यात यावीत.

२. स्वच्छ भारत अभियान (ग्रामीण) टप्पा-२

- २.१. स्वच्छ भारत अभियान (ग्रामीण) टप्पा-२ अंतर्गत १५ व्या वित्त आयोगाच्या निधीमधून अनुज्ञेय कामांची यादी परिशिष्ट क्र.२ मध्ये देण्यात आली आहेत.
- २.२. घनकचरा व सांडपाणी व्यवस्थापनाबाबत घ्यावयाच्या कामांबाबतची प्रक्रीया (संदर्भ क्र. ९) शासन परिपत्रक २८.१०.२०२० अन्वये नमूद केल्यानुसार असेल. तसेच सार्वजनिक शौचालयाबाबत घ्यावयाच्या कामांबाबतची प्रक्रीया शासन परिपत्रक दि. ०२.११.२०२० (संदर्भ क्र. १०) चे शासन परिपत्रकामध्ये नमूद केल्यानुसार असेल.
- २.३. जिल्हा स्वच्छता आराखडा तयार करताना उपरोक्तनुसार कामांचा ग्रामपंचायतीच्या कृती आराखड्यात समावेश असल्याची मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांनी खातरजमा करावी.
३. जिल्हा परिषद व पंचायत समिती स्तरावरील निधीही पाणी पुरवठा व स्वच्छता विषयक कामांसाठी (तीनही स्तरांवर) परिशिष्ट क्र. १ व २ मध्ये नमूद कामांसाठी वापरण्यात यावा .
४. पाणीपुरवठा व स्वच्छतेबाबत नव्याने कामे घ्यावयाची असल्यास व वार्षिक आराखड्यात (GDPD) ही बाब समाविष्ट करावयाची असल्यास ग्रामविकास विभागाने घालून दिलेल्या प्रक्रियेनुसार ग्राम विकास आराखड्यामध्ये योग्य ते बदल करण्यास परवानगी देण्यात येत आहे.
५. वित्त आयोगांतर्गत करण्यात येणाऱ्या कामांसाठी जिल्हा परिषद तांत्रिक मंजूरीसाठी कोणतीही प्रशासकीय फी आकारणार नाही. जल जीवन मिशन अंतर्गत तयार करण्यात येणाऱ्या अंदाजपत्रकाबाबत प्रचलित पध्दतीनुसार कार्यवाही करावी.
६. वित्त आयोगांतर्गत ग्रामपंचायतीने उपरोक्त नमूद केलेल्या कामाचा अहवाल जिल्हा परिषदेस देणे अनिवार्य राहिल.
७. यावर्षी एकूण प्राप्त होणारा बंधित निधी खर्च होईल याप्रमाणे नियोजन करण्यात यावे.
८. अर्थात पंधराव्या वित्त आयोगाची पूर्ण प्रक्रीया ही ग्रामविकास विभागाच्या क्र.पंविआ-२०२०/प्र.क्र.५९/वित्त-४,दि. २६ जून,२०२० रोजीच्या शासन निर्णयाप्रमाणे असतील हे पुनःउदधृत करण्यात येत आहे.

९. सदर शासन निर्णय हा ग्रामविकास विभागाचा अनौपचारिक संदर्भ क्र.२७८/वित्त ४ /दि. १२.११.२०२० अन्वये प्राप्त झालेल्या सहमतीस अनुलक्षुन निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून, त्याचा संकेतांक क्र.२०२०१११९१३३१०४८१२८ असा आहे. हे आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहेत.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

**Sanjay
Chahande**

Digitally signed by Sanjay Chahande
DN: c=IN, o=Government of
Maharashtra, ou=Water Supply &
Sanitation dept, postalCode=400032,
st=Maharashtra,
2.5.4.20=1bed10a58141847cce2660609
247682836584568e524ed107d8109265
5e08eee,
serialNumber=17df548835856979dd20
b49bd19b3f922c11a9955546b7989a24
5e6b2a9175e1, cn=Sanjay Chahande
Date: 2020.11.20 18:22:54 +05'30'

(डॉ.संजय चहांदे)

अपर मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
२. मा.मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३. मा.राज्यमंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
४. मा. मंत्री (सर्व), यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
५. मा. राज्यमंत्री (सर्व), यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
६. मा.विरोधी पक्षनेता, महाराष्ट्र विधानसभा, विधानभवन, मुंबई
७. मा.विरोधी पक्षनेता, महाराष्ट्र विधान परिषद, विधानभवन, मुंबई
८. सर्व सन्माननीय विधिमंडळ सदस्य
९. मुंबई, मंत्रालय, चिवस
१०. मा, पाणी पुरवठा व स्वच्छता यांचे खाजगी सचिव, राज्यमंत्री, मंत्रालय, मुंबई,
११. मा, (सर्व) मंत्री, यांचे खाजगी सचिव, मुंबई, मंत्रालय,
१२. मा, (सर्व) राज्यमंत्री, यांचे खाजगी सचिव, मुंबई, मंत्रालय,
१३. मा.मुंबई, मंत्रालय, विधिमंडळ महाराष्ट्र, विधानसभा, विरोधी पक्षनेता.
१४. मामं, महाराष्ट्र विधिमंडळ, विधान परिषद, विरोधी पक्षनेता, मंत्रालय, मुंबई,
१५. सर्व सन्माननीय विधिमंडळ सदस्य, मुंबई, विधानभवन,
१६. मा.मुख्य सचिव यांचे उप सचिव, मंत्रालय, मुंबई
१७. मा.अपर मुख्य सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई

पृष्ठ ८ पैकी ५

१८. सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, मुंबई
१९. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता/ लेखा परिक्षा) मुंबई-१
२०. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता/ लेखा परिक्षा) नागपूर-२
२१. मिशन संचालक, राज्य पाणी व स्वच्छता मिशन (जल जीवन मिशन), बेलापूर, नवी मुंबई
२२. संचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे
२३. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
२४. सह सचिव/ उप सचिव/ विशेष कार्य अधिकारी (सर्व), पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
२५. मुख्य अभियंता (सर्व)/ अधीक्षक अभियंता (सर्व), महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण
२६. अवर सचिव/ कक्ष अधिकारी (सर्व योजना कार्यासने), पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
२७. उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (पाणी व स्वच्छता), जिल्हा परिषद (सर्व)
२८. कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद (सर्व)
२९. कार्यकारी अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (सर्व)
३०. निवडनस्ती (कार्यासन पापु ०७/ कार्यासन पापु १६)

परिशिष्ट - I
पेयजल संबंधित उपक्रम

पाणी पुरवठा यंत्रणेमधून दिर्घ कालावधीसाठी ५५ लि/माणसी/दिन याप्रमाणे किमान सेवा स्तराने नियमितपणे शाश्वत पिण्याचे पाणी उपलब्ध करणे. उदाहरणार्थ उपक्रम खालीलप्रमाणे आहेत (मात्र हे सविस्तर नाहीत)

१. अस्तित्वातील पाणी पुरवठा योजनांचे उद्भवात वाढ/ वृद्धी करणे म्हणजे विंघण विहीर पुनर्भरण, पाऊस पाणी संकलन (उदा. चेक डॅम्स, जलस्रोतांचे पुनर्जीवन, पाणलोट क्षेत्र व झ-याचे क्षेत्र व्यवस्थापन इत्यादी.)
२. शाळा, अंगणवाड्या, सार्वजनिक आरोग्य केंद्र इत्यादी सारख्या संस्थांमध्ये पाणी पुरवठा उपलब्ध करणे
३. अस्तित्वातील पाणी पुरवठा योजनांमधून संपुर्ण संकल्पन कालावधीसाठी सेवा सुधारण्याकरीता सुधारणात्मक पुनर्जोडणीची कामे करणे (यामध्ये घरगुती नळ जोडणीचा समावेश)
४. छोटी घरे असलेल्या लोकांना धुण्यासाठी/ स्नानगृहांसाठी, जनावरांकरिता तयार केलेल्या कुंडांसाठी इ. ठिकाणी नजिकच्या भूपृष्ठ स्रोत, विंघन विहिरी, गावांतर्गत वितरण व्यवस्था, उंच टाक्या (ESR), जमीनीवरील बैट्या टाक्या इ. ठिकाणांहून (GSR) पाणी आणणे.
५. सांडपाणी प्रक्रिया आणि त्याचा पुनर्वापर उदा.स्टॅबीलायझेशन पॉड आणि संबंधित पायाभूत सुविधा
६. पाणी पुरवठा योजनेचा देखभाल व दुरुस्ती आणि सांडपाणी व्यवस्थापन यंत्रणा.

परिशिष्ट-२
स्वच्छता संबंधित उपक्रम

१. स्वच्छता आणि घनकचरा व सांडपाणी व्यवस्थापना करिता निर्माण केलेल्या सार्वजनिक मालमत्ता उदा. सामुदायिक/सार्वजनिक शौचालय (CSC), घनकचरा व सांडपाणी व्यवस्थापन यंत्रणा, गोबरधन प्रकल्प, मैला (Faecal Sludge) व्यवस्थापन प्रकल्प, शोष खड्डे, कंपोस्ट खड्डे इत्यादींची देखभाल व दुरुस्ती करणे.
२. घरांमधून कचरा गोळा करून त्याची वाहतूक गावस्तरावरील कचरा प्रक्रिया जागेकडे करणे. कंपोस्ट केंद्राची व्यवस्थापन करणे.
३. स्वच्छ भारत मिशन (ग्रा) टप्पा-२ च्या मार्गदर्शक सुचानांनुसार सामुदायिक/सार्वजनिक शौचालय (CSC) बांधकाम करणे.
४. स्वच्छ भारत मिशन (ग्रा) टप्पा-२ च्या मार्गदर्शक सुचानांनुसार सार्वजनिक कंपोस्ट खड्डे, सार्वजनिक शोष खड्डे/ सांडपाणी व्यवस्थापन यंत्रणांचे बांधकाम करणे.
५. प्लॅस्टिक कचरा-याचे गावस्तरावरील साठवण केंद्रातून पंचायत समिती स्तरावरील प्लॅस्टिक कचरा व्यवस्थापन केंद्राकडे वाहतूक करणे. (संदर्भ- स्वच्छ भारत मिशन (ग्रा) टप्पा-२ च्या मार्गदर्शक सुचाना)
६. सामूहिक शौचालयांची सुधारणात्मक पुनर्बांधणी (Retrofitting) करणे.
७. सांडपाणी नाल्यांचे बांधकाम करणे.
८. कचरा व्यवस्थापन संकुलाची स्वच्छता करण्यासाठी उपकरणे आणि स्वच्छता कर्मचा-यांठी सुरक्षा साधने उदा. मुखपट्टी, हातमोजे इत्यादी .
९. सार्वजनिक ठिकाणी ओला व सुका कचरा पेट्यांची व्यवस्था करणे.
१०. मासिक पाळी कच-याचे व्यवस्थापन योग्य ठिकाणी करणे, जमल्यास कचरा एकत्रिकरण केंद्रात ज्याठिकाणी CPCB/ SPCB मान्यता प्राप्त इनसिनेरेटोर (Incinerator) यंत्र आहे अशा केंद्रात करणे.
११. नवीनतम आणि पुनर्निर्माण उर्जा मंत्रालयाच्या New National Biogas and Organic Manure Programme (NNBOPMP) च्या निकषानुसार गोबरधन प्रकल्पांची क्षमता वाढविणे. (प्रति पंचायत समिती कमीत कमी १० प्रकल्प)

जल जीवन मिशन अंतर्गत १०० दिवसांचे विशेष
अभियान
सर्व ग्रामीण शाळांना शुध्द पेयजल उपलब्ध
करुन देण्याबाबतची कार्यपध्दती

महाराष्ट्र शासन
पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: जेजेएम-२०२०/प्र.क्र.११३ (भाग-३)/पापु ०७
सातवा मजला, गोकुळदास तेजपाल रुग्णालय संकुल,
क्रॉफर्ड मार्केट जवळ, लोकमान्य टिळक मार्ग, मुंबई
तारीख: १३ जानेवारी, २०२१

वाचा-

१. शासन निर्णय, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग क्र.जजमि-२०१९/ प्र.क्र.१३८/ पापु १० (०७), दि.०४.०९.२०२०
२. पेयजल व स्वच्छता मंत्रालय, भारत सरकार यांचे पत्र क्र.११०११/५८/२०२०- JJM-दि.०१.१०.२०२०

प्रस्तावना-

सन २०१९ पासून जल जीवन मिशनची सुरवात करण्यात आली आहे. राज्यात जल जीवन मिशन राबविण्याकरीता संदर्भिय क्र.१ च्या पत्रान्वये मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करण्यात आल्या आहेत. जल जीवन मिशन अंतर्गत ग्रामीण भागातील सर्व कुटूंबांना, शाळा, अंगणवाडी केंद्रांना तसेच अन्य शासकीय संस्थांना वैयक्तिक नळ जोडणीद्वारे सन २०२४ पर्यंत शाश्वत शुध्द पेयजल उपलब्ध करुन देण्यास शासन कटिबध्द आहे. तथापि, देशातील सर्व शाळा व अंगणवाडी केंद्रामध्ये नळाद्वारे गुणवत्तापूर्ण शुध्द पिण्याचे पाणी उपलब्ध करुन देण्याकरीता मा.पंतप्रधानांनी दि.०२.१०.२०२० पासून १०० दिवसांच्या विशेष मोहिमेची घोषणा केली आहे.

शाळांमधील उपस्थित बालकांच्या आरोग्याच्या सुरक्षिततेच्या दृष्टीने कायम स्वरुपी पिण्याचे पाणी बालकांना उपलब्ध करुन देणे आवश्यक आहे. यु-डायस प्लस सन २०१९-२० च्या माहितीनुसार राज्यामध्ये स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या एकूण ६५८८६ शाळा आहेत. त्यामध्ये नळ योजनेद्वारे पिण्याच्या पाण्याची सुविधा उपलब्ध नसलेल्या स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या २४४१० शाळा आहेत. त्यापैकी ग्रामीण भागातील पिण्याच्या पाण्याची सुविधा उपलब्ध नसलेल्या शाळांना कायमस्वरुपी पिण्याच्या पाण्याची सुविधा उपलब्ध करुन देण्याच्या दृष्टीने खालीलप्रमाणे कार्यपध्दती निश्चित करण्याचे शासनाच्या विचाराधीन होते.

शासन निर्णय-

जल जीवन मिशन अंतर्गत राज्यातील ग्रामीण भागातील कुटुंबासाठी नळाद्वारे गुणवत्तापूर्ण पेयजल पुरवठा करण्याचे निश्चित केले आहे. याच धर्तीवर ग्रामीण भागातील प्रत्येक शाळांना नळाद्वारे गुणवत्तापूर्ण पेयजल उपलब्ध करून देण्याकरीता खालीलप्रमाणे कार्यपध्दती विषद करण्यात येत आहे.

१. ग्रामीण भागातील ज्या शाळांना नळाद्वारे पाणी पुरवठा उपलब्ध नाही अशा शाळांना संबंधित केंद्र प्रमुख, विस्तार अधिकारी व कनिष्ठ अभियंता, समग्र शिक्षा यांनी भेट द्यावी. सदर शाळेला पाणी पुरवठा उपलब्ध करण्याविषयी आवश्यक उपाययोजनेसह सविस्तर प्रस्ताव संबंधित गटशिक्षणाधिकारी, पंचायत समिती यांना सादर करावा.
  २. समग्र शिक्षा अंतर्गत कार्यरत कनिष्ठ अभियंता यांनी शाळेला कायमस्वरूपी पिण्याच्या पाण्याची सुविधा उपलब्ध करून देण्याकरीता लागणा-या खर्चाचे सविस्तर अंदाजपत्रक तयार करावे. सदरहू अंदाजपत्रकासोबत शाळा तसेच पाण्याचे स्रोत यांतील अंतर दर्शविण्यासाठी आराखडा जोडणे आवश्यक आहे.
  ३. सदर अंदाजपत्रकासह सविस्तर प्रस्ताव संबंधित कनिष्ठ अभियंता, समग्र शिक्षा यांनी कार्यकारी अभियंता (स.शि.), जिल्हा परिषद यांच्याकडे तांत्रिक मान्यतेसाठी सादर करावा.
  ३. तदनंतर सदर प्रस्तावाची छाननी शिक्षण विभागाने जिल्हास्तरावर करून रु.५०,०००/- पर्यंतचे प्रस्ताव संबंधित ग्रामपंचायतीकडे प्रशासकीय मान्यतेस सादर करावेत व त्यापुढील कामां प्रस्ताव प्रशासकीय मान्यतेस्तव मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांचेकडे सादर करावेत.
  ४. उपरोक्त प्रशासकीय मान्यता प्राप्त करण्यापर्यंतची कार्यवाही हा शासन निर्णय निर्गमित झाल्यानंतर तात्काळ पूर्ण करण्यात यावी. याबाबत शिक्षण विभाग, जिल्हा परिषद व कार्यकारी अभियंता (स.शि.), जिल्हा परिषद यांनी दक्षता घ्यावी.
०२. सदर शंभर दिवसांच्या अभियानातील लक्ष्य साध्य करण्याकरीता स्थानिक परिस्थिती विचारात घेऊन पुढील प्रमाणे कालबद्ध कार्यवाही करण्यात यावी.

अ. क्र	स्थानिक परिस्थिती	कार्यवाही	योजना मंजूरी कार्यपध्दती	कालावधी
१.	शालेय परिसरामध्ये हातपंप/ बोअरवेल उपलब्ध आहे/ तसेच पुरेशा प्रमाणात बारमाही पाणी उपलब्धता आहे.	शाळांना शाश्वत पाणी पुरवठ्यासाठी नळ जोडण्या देण्यात याव्यात. भूजल पातळीनुसार सौर उर्जेवर आधारित सबमर्सिबल पंप्स स्थापित करण्यात यावेत.	१. कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जि.प. यांनी तांत्रिक मान्यता द्यावी. आवश्यक उद्भव चाचणी (yield test) प्रमाणपत्र जिल्हा वरिष्ठ भूवैज्ञानिक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा (संबंधित जिल्हा) यांनी द्यावे. २. रु.५०,०००/- पर्यंतच्या कामांना संबंधित ग्रामपंचायतींनी प्रशासकीय मान्यता द्यावी. त्यापुढील कामांचे प्रस्ताव प्रशासकीय मान्यतेस्तव मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांचेकडे पाठवावे. ३. ग्रामपंचायतींनी याकरीता लागणारा निधी १५ वित्त आयोग /जल जीवन मिशनच्या निधीमधून वापरण्याबाबत निर्णय घ्यावा. ४. कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जि.प. यांनी संपुर्ण योजनेची अंमलबजावणी करून योजना कार्यान्वित करावी.	जल जीवन मिशनच्या शाळांसाठी च्या विशेष अभियान कालावधीत पूर्ण करण्यात यावे.

२.	शालेय परिसरामध्ये हातपंप बोअरवेल उपलब्ध आहे; तथापि हंगामी स्वरुपात किंवा कमी प्रमाणात पाणी उपलब्ध आहे.	असे प्रस्ताव संबंधित जिल्हा वरिष्ठ भूवैज्ञानिक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा यांच्याकडे बोअरवेलच्या यथायोग्य स्थळनिश्चितीकरीता किंवा अन्य उपाययोजनेकरीता पाठविण्यात यावेत. त्यावर संबंधित जिल्हा वरिष्ठ भूवैज्ञानिक यांनी तातडीने निर्णय घेवून उपाययोजना सूचवावेत.	कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषदेमार्फत उपाययोजना प्रस्तावित करून जल जीवन मिशनप्रमाणे तांत्रिक मान्यता द्यावी व मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी प्रशासकीय मान्यता देऊन मार्गदर्शक सूचनांनुसार पाणी पुरवठा उपलब्ध करून देण्यात यावा.	-----
३.	सदर गावामध्ये पाणी पुरवठा योजना आहे; तथापि, भौगोलिक अंतर/ परिस्थिती, निधी उपलब्धता इ. कारणामुळे शाळेमध्ये पाणी पुरवठा उपलब्ध नाही.	ग्राम पंचायतीद्वारे उपलब्ध पाणी पुरवठा योजनेतून नळ पाणी पुरवठा तसेच पुरेसे नळ कनेक्शन, सबमर्सिबल पंप्स, पाण्याची टाकी इ. उपलब्ध करण्यात यावे.	१. कार्यकारी अभियंता, समग्र शिक्षा यांनी तांत्रिक मान्यता द्यावी. शासन निर्णय क्र.जेजेएम २०२०/ प्र.क्र.११३/ पापु ०७, दि.२७.११.२०२० सोबतच्या परिशिष्टातील दरसूचि व मार्गदर्शक सूचनांनुसार कार्यवाही करावी. २. रु.५०,०००/- पर्यंतच्या कामांना संबंधित ग्रामपंचायतींनी प्रशासकीय मान्यता द्यावी. त्यापुढील कामांचे प्रस्ताव प्रशासकीय मान्यतेस्तव मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांचेकडे पाठवावे.	जल जीवन मिशनच्या शाळांसाठी च्या विशेष अभियान कालावधीत पूर्ण करण्यात यावे.

			<p>३. ग्रामपंचायतींनी याकरीता लागणारा निधी १५ वित्त आयोग /जल जीवन मिशनच्या निधीमधून वापरण्याबाबत निर्णय घ्यावा.</p> <p>४. कार्यकारी अभियंता, समग्र शिक्षा तसेच संबंधित गटातील कनिष्ठ अभियंता, समग्र शिक्षा यांनी संपुर्ण योजनेची अंमलबजावणी करून योजना कार्यान्वित करावी.</p>	
४.	शाळेला नळाद्वारे पाणी उपलब्ध आहे तथापि शाश्वत पाणी पुरवठ्यासाठी त्यामध्ये सुधारणा करणे गरजेचे आहे.	या कामांसाठी रेट्रोफिटिंग (सुधारणात्मक पुनर्जोडणी) करून पाणी पुरवठा उपलब्ध करण्यात यावा.	<p>१. कार्यकारी अभियंता, समग्र शिक्षा यांनी तांत्रिक मान्यता द्यावी</p> <p>२. रु.५०,०००/- पर्यंतच्या कामांना संबंधित ग्रामपंचायतींनी प्रशासकीय मान्यता द्यावी. त्यापुढील कामांचे प्रस्ताव प्रशासकीय मान्यतेस्तव मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांचेकडे पाठवावे.</p> <p>३. ग्रामपंचायतींनी याकरीता लागणारा निधी १५ वित्त आयोग /जल जीवन मिशनच्या निधीमधून वापरण्याबाबत निर्णय घ्यावा.</p>	जल जीवन मिशनच्या शाळांसाठी च्या विशेष अभियान कालावधीत पूर्ण करण्यात यावे.

			४. कार्यकारी अभियंता, समग्र शिक्षा यांनी संपुर्ण योजनेची अंमलबजावणी करुन योजना कार्यान्वित करावी.	
--	--	--	---	--

०३. याकरीता होणारा खर्च निधी उपलब्धता विचारात घेऊन ग्रामपंचायतीच्या ठरावानुसार १५ वा वित्त आयोग व जल जीवन मिशनकरीता उपलब्ध तरतूदीतून भागविण्यात यावा. जल जीवन मिशनचा निधी सार्वजनिक वित्तीय व्यवस्थापन प्रणालीद्वारे (PFMS) उपलब्ध करुन देण्यात येईल.

०४. या योजनांचे भौतिक व आर्थिक संनियंत्रण, मालमत्तेचे संनियंत्रण जल जीवन मिशन आयएमआयएस(IMIS) प्रणालीद्वारे करण्यात येईल. अशाप्रकारे संनियंत्रणाची व नियमित लेखापरिक्षणांचा जबाबदारी संबंधित जिल्हा पाणी व स्वच्छता मिशनची राहिल.

०५. राज्यातील ग्रामीण भागातील शाळांना नळजोडणी देण्यासाठी अंदाजपत्रक तयार करण्यासाठी शासन निर्णय क्र.जेजेएम २०२०/ प्र.क्र.११३/ पापु ०७, दि.२७.११.२०२० मधील परिशिष्टांमध्ये नमुद दरपत्रक व सूचनांनुसार कार्यवाही करण्यात यावी.

०६. सदर तदतुदी या शासन निर्णयाच्या दिनांकापासून अंमलात येतील.

०७. हा शासन निर्णय शालेय शिक्षण विभागाचे अनौ.संदर्भ.क्र.२१ एस.डी ६ , दि. ०५.०१.२०२० अन्वये प्राप्त सहमतीस अनुसरुन निर्गमित करण्यात येत आहे.

०८. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२१०११३१५२०३७१२२८ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

**Saroj Rajesh
Deshpande**

Digitally signed by Saroj Rajesh
Deshpande
DN: c=IN, o=Government Of
Maharashtra, ou=Water Supply And
Sanitation Department,
postalCode=400032, st=Maharashtra,
2.5.4.20=6a31a46110f5bc3d6fc7bdf1d66
19a227d04e20859a66b7faddf9190ac096
802, cn=Saroj Rajesh Deshpande
Date: 2021.01.13 17:39:51 +05'30'

(सरोज देशपांडे)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२.

पृष्ठ ७ पैकी ६

२. मा.मंत्री (पाणी पुरवठा व स्वच्छता) यांचे खाजगी सचिव मंत्रालय, मुंबई-३२
३. मा. राज्यमंत्री (पाणी पुरवठा व स्वच्छता) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
४. मा. मंत्री (सर्व) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
५. मा.विरोधी पक्षनेता, महाराष्ट्र विधानसभा, विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
६. मा.विरोधी पक्षनेता, महाराष्ट्र विधान परिषद, विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
७. मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य यांचे उपसचिव, मंत्रालय, मुंबई
८. अपर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव (पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, शालेय शिक्षण विभाग) यांचे स्वीय सहाय्यक मंत्रालय, मुंबई
९. संचालक/ मिशन संचालक, जल जीवन मिशन/ सर्व शिक्षा अभियान
- १०.सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, मुंबई
- ११.संचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे
- १२.मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १३.सह सचिव/विशेष कार्य अधिकारी/उप सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १४.उप सचिव, शालेय शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १५.अवर सचिव/ कक्ष अधिकारी (सर्व) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १६.प्रकल्प संचालक, राज्य पाणी व स्वच्छता मिशन, बेलापूर, नवी मुंबई
- १७.उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
१८. निवडनस्ती (कार्यासन -पापु ०७)

राज्यात जल जीवन मिशन
राबविण्याकरीता मार्गदर्शक
सूचना- जिल्हास्तरीय
समित्यांची रचना

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग

शासन शुद्धिपत्रक क्रमांक: जजीमि-२०१९/प्र.क्र.१३८/पापु १० (०७)

सातवा मजला, गोकुळदास तेजपाल रुग्णालय संकुल,

क्रॉफर्ड मार्केट जवळ, लोकमान्य टिळक मार्ग, मुंबई

तारीख: ११ फेब्रुवारी, २०२१

वाचा-

शासन निर्णय, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग क्र.जजमि २०१९/ प्र.क्र.१३८/ पापु १० (०७),
दि.०४.०९.२०२०

शासन शुद्धिपत्रक-

संदर्भित शासन निर्णयान्वये राज्यात जल जीवन मिशन राबविण्याकरीता मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करण्यात आल्या आहेत. सदर शासन निर्णयातील परिच्छेद क्र.६.२.१ व ६.२.२ मध्ये जिल्हाधिकारी यांच्यास्तरावरील समिती व पालकमंत्री यांच्या स्तरावरील समिती खालीलप्रमाणे असतील.

अ) जिल्हाधिकारी यांच्यास्तरावरील समिती-

- १) जिल्हाधिकारी - अध्यक्ष
- २) मुख्य कार्यकारी अधिकारी - सह अध्यक्ष
- ३) जिल्हा आरोग्य अधिकारी - सदस्य
- ४) शिक्षणाधिकारी (प्राथमिक)- सदस्य
- ५) प्रकल्प संचालक, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प- सदस्य
- ६) अधीक्षक अभियंता/ कार्यकारी अभियंता, जलसंपदा विभाग- सदस्य
- ७) अधीक्षक कृषी अधिकारी, कृषी विभाग - सदस्य
- ८) उप वन संरक्षक- सदस्य
- ९) जिल्हा माहिती अधिकारी - सदस्य
- १०) कार्यकारी अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण - सदस्य
- ११) वरिष्ठ भूवैज्ञानिक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा प्रमुख - सदस्य
- १२) उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (पाणी व स्वच्छता) तथा प्रकल्प संचालक, जिल्हा पाणी व स्वच्छता मिशन कक्ष - सदस्य
- १३) कार्यकारी अभियंता, ग्रा.पा.पु. वि., जिल्हा परिषद - सदस्य सचिव

ब) मा.पालकमंत्री यांच्यास्तरावरील समिती-

- १) मा.जिल्हा पालकमंत्री- अध्यक्ष
- २) जिल्ह्यातील मा.मंत्री (सर्व) - सदस्य
- ३) जिल्हा मा.खासदार - सदस्य
- ४) मा.पालकमंत्री यांनी नेमलेले जिल्ह्यातील ३ मा.आमदार- सदस्य
- ५) मा. जिल्हा परिषद अध्यक्ष - सदस्य
- ६) जिल्हाधिकारी - सदस्य
- ७) मुख्य कार्यकारी अधिकारी - सदस्य सचिव

सदर शासन शुद्धिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२१०२१११६५५५५४५२८ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

**Saroj
Rajesh
Deshpande**

Digitally signed by Saroj Rajesh
Deshpande
DN: c=IN, o=Government Of
Maharashtra, ou=Water Supply And
Sanitation Department,
postalCode=400032, st=Maharashtra,
2.5.4.20=6a31a46110f5bc3d6c7bdf1d
6619a227d04e20859a66b7fadf9190a
c096802, cn=Saroj Rajesh Deshpande
Date: 2021.02.11 17:56:05 +05'30'

(सरोज देशपांडे)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२
२. मा. मुख्य सचिव महाराष्ट्र राज्य यांचे उपसचिव मंत्रालय मुंबई .
३. मा. मंत्री (पाणी पुरवठा व स्वच्छता) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२.
४. मा.विरोधी पक्षनेता विधानसभा/ विधान परिषद, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवलाय, मंत्रालय, मुंबई.
५. मा.विधानसभा/विधानपरिषद सदस्य (सर्व), विधीमंडळ सचिवालय, विधानभवन, मुंबई
६. विभागीय आयुक्त, कोकण विभाग/ औरंगाबाद विभाग/ पुणे विभाग/नाशिक विभाग/ अमरावती विभाग/नागपूर विभाग
७. मिशन संचालक, राज्य पाणी व स्वच्छता मिशन, बेलापूर, नवी मुंबई.
८. सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, मुंबई.

पृष्ठ ३ पैकी २

९. संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे.
१०. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषदा (सर्व).
११. मुख्य अभियंता (सर्व), महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण.
१२. प्रादेशिक उप संचालक (सर्व), भूजल व विकास यंत्रणा.
१३. अधीक्षक अभियंता (सर्व), महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण.
१४. कार्यकारी अभियंता (सर्व), महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण.
१६. कार्यकारी अभियंता (सर्व), ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषदा.
१७. वरिष्ठ भूवैज्ञानिक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा (सर्व)
१८. पाणी पुरवठा विभागातील सर्व पर्यवेक्षीय अधिकारी व कार्यासने, मंत्रालय, मुंबई.
१९. निवडनस्ती (कार्यासन पापु-१०), पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

ग्रामीण पाणी पुरवठा योजनांच्या
कंत्राटांमधील वस्तु व सेवा कराच्या
अंमलबजावणीबाबत.

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग

शासन निर्णय क्र.जजीमि-२०१९/प्र.क्र.८१/पापु-०७

लोकमान्य टिळक मार्ग, जी. टी. हॉस्पिटल आवार,

७ वा मजला, मुंबई-४०० ००१.

दिनांक: १५ फेब्रुवारी, २०२१

वाचा:-

१. शासन परिपत्रक वित्त विभाग क्र:जीएसटी-१०१७/प्र.क्र.८१/कराधान-१, दिनांक १९.०८.२०१७.
२. शासन परिपत्रक वित्त विभाग क्र:जीएसटी-१०१७/प्र.क्र.१५५/कराधान-१, दिनांक ११.०९.२०१७
३. शासन परिपत्रक, सार्वजनिक बांधकाम विभाग क्र. संकीर्ण-२०१७/प्र.क्र.१२१(भाग-२)/ इमारती-२, दिनांक १९.०९.२०१७
४. शासन परिपत्रक, सार्वजनिक बांधकाम विभाग क्र.संकीर्ण-२०१७/प्र.क्र.१२१ (भाग-२)/ इमारती-२, दिनांक २३.१०.२०१७.
५. शासन परिपत्रक वित्त विभाग क्र.संकीर्ण-२०१८/प्र.क्र.१४४/२०१८/कोषा प्रशा-५, दिनांक २८.०९.२०१८.
६. शासन परिपत्रक, जलसंपदा विभाग क्र:टीडीएस-९१८/प्र.क्र.५९०/१८/मोप्र-१, दिनांक १३.११.२०१८.
७. शासन परिपत्रक, जलसंपदा विभाग क्र.टीडीएस-०९१८/प्र.क्र.५९०/१८/मोप्र-१, दिनांक २८.११.२०१९

प्रस्तावना:

महाराष्ट्र शासन, वित्त विभागाच्या अधिसूचनेद्वारे दिनांक ०१.०७.२०१७ पासून राज्यात वस्तु व सेवा कर लागू करण्यात आला आहे. वस्तु व सेवा कराची चालू व नवीन कामांच्या कंत्राटांच्या बाबतीत कशा प्रकारे अंमलबजावणी करावी, याबाबत वित्त विभागाने संदर्भ क्र. १, २ व ५ च्या परिपत्रकान्वये स्पष्टीकरणे प्रसिध्द केली आहेत. तर सार्वजनिक बांधकाम विभागाने संदर्भ क्रमांक ३ व ४ च्या परिपत्रकान्वये व जलसंपदा विभागाने संदर्भ क्र. ६ व ७ च्या परिपत्रकान्वये स्पष्टीकरणे प्रसिध्द केली आहेत.

ग्रामीण भागात पिण्याच्या पाण्याचा प्रश्न सोडविण्यासाठी केंद्र शासनाच्या तसेच राज्य शासनाच्या मागणी आधारित धोरणांतर्गत विविध कार्यक्रम राबविण्यात येत आहेत. या